

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

**СЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ**

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Попелюшко Роман Павлович, доктор психологічних наук, професор
Контактний телефон	+38(050) 788-93-63
E-mail	roman-xnu@ukr.net
Офіційна назва освітньої програми	Практична психологія
Рівень вищої освіти	магістерський (другий)
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	053 «Психологія»
Спеціалізація	-
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	4
Статус дисципліни	Вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Основною метою курсу є розглянути теоретичні основи психологічного консультування, державну політику щодо надання психологічної допомоги населенню; виховувати повагу до принципів загальнолюдської моралі; розвивати здібності до роботи в галузі надання психологічної допомоги, сприяти підвищенню їх загальнокультурного рівня.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові)	Здатність вирішувати складні завдання в галузі психології, що

компетентності	передбачає застосування психологічних теорій і методів для надання психологічної допомоги, проведення досліджень та впровадження інновацій, навіть за умов невизначеності. Ця навичка охоплює комплексну роботу з клієнтом, яка включає діагностику, розробку стратегії, консультування та психологічну підтримку, спрямовану на вирішення проблем та покращення міжособистісних стосунків. ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК3. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК7. Здатність розробляти та управляти проектами. ЗК8. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. СК11. Здатність надавати психологічну допомогу особистості під час переживання життєвих і професійних криз з використанням спеціальних прийомів та методів. СК12. Здатність до аналізу стратегії і тактики кар'єрного зростання, психодіагностичного використання інструментарію психокорекційних засобів у та професійному консультуванні, керівництва власним кар'єрним зростанням. СК13. Здатність до розуміння природи поведінки лідерів, їх діяльності та вчинків. СК14. Здатність володіти стратегіями та техніками самопрезентації у діловій комунікації.
----------------	--

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Тема 1. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ.

Предмет, мета та завдання психологічного консультування. Психологічне консультування в структурі психологічної допомоги. Основні моделі консультативної психології. Принципи психологічного консультування. Види психологічного консультування. Відмінності психологічного консультування від психотерапії, психокорекції та коучингу.

Тема 2. ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КОНСУЛЬТАНТА.

Особистісні якості консультанта. Система цінностей консультанта. Засоби впливу консультанта. Професійна етика консультанта. Модель ефективного консультанта. Основні типи клієнтів. Позиції консультанта в консультативному діалозі в залежності від типу клієнта. Вплив професії на особистість консультанта. Синдром "згорання": причини і профілактика. Професійна деформація консультанта.

Тема 3. ПРОЦЕС ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ.

Сучасні уявлення про консультативний контакт. Терапевтичний зміст консультативного контакту. Психологічний клімат. Фізичні компоненти психологічного клімату. Емоційні компоненти психологічного клімату. Навички підтримки консультаційного процесу. Структурування процесу:

особливості першої зустрічі з клієнтом. Етапи психологічного консультування. Психотерапевтичний контракт. Особливі феномени у професійній взаємодії психолога-консультанта і клієнта: перенесення і контрперенесення. Опір у психологічному консультуванні. Умови ефективності консультування (за К. Роджерсом).

Тема 4. ТЕХНІКИ, ПРИЙОМИ ТА ЗАСОБИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ.

Інструментарій психолога-консультанта. Техніки слухання (недирективні): заохочення, відображення почуттів, запитання, резюме, перефразування. Техніки впливу (директивні): директиви, інтерпретація, конфронтація, саморозкриття, парадоксальні вказівки, уявлення, тощо. Тестування в практиці психологічного консультування. Технологія консультативної бесіди: особливості проведення і основні етапи. Інтерв'ю як метод психологічного консультування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ.

Тема 5. КОНСУЛЬТУВАННЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Психологічне консультування в управлінні та менеджменті. Психологічне консультування в політичній сфері. Консультативна діяльність в юридичній сфері. Консультативна діяльність в бізнесі та підприємстві. Психологічне консультування у сфері реклами. Консультативна робота психолога у вищих навчальних закладах.

Тема 6. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ

Психологічне консультування дошкільників та їх батьків. Психологічне консультування молодших школярів та членів їх родини. Психологічне консультування особистості підліткового віку. Психологічне консультування особистості юнацького віку. Консультативна робота з дорослими людьми. Консультування людей похилого віку.

Тема 7. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРИВОДУ ПОДРУЖНІХ ПРОБЛЕМ.

Актуальні проблеми консультування подружніх пар. Технології консультування при роботі з подружньою парою. Особливості консультування подружжя з приводу сексуальних проблем. Особливості консультування подружньої пари з проблеми рівності в розподілі сімейних обов'язків. Особливості консультування подружньої пари з проблем завищених (нездійснених) вимог щодо партнера. Техніки індивідуального психоконсультування подружжя. Технології консультативної роботи з подружжям з питань відмінностей в основних поглядах та настановах. Консультування при розлученні.

Тема 8. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ У КРИЗОВИХ СТАНАХ

Консультування при переживанні провини. Особливості консультування клієнтів, які плачуть. Консультування несамотійних і маломотивованих клієнтів. Консультування клієнтів із психосоматичними розладами. Консультування клієнтів із депресією. Консультування клієнтів із суїцидальними намірами. Консультування клієнтів, котрі переживають втрату. Особливі рекомендації для консультантів, котрі працюють з кризовими клієнтами.

Тематика практичних занять:

Практичне заняття №1. Основи психологічного консультування

Практичне заняття №2. Професіоналізм консультанта

Практичне заняття №3. Процес психологічного консультування

Практичне заняття №4. Техніки, прийоми та засоби психологічного консультування
Практичне заняття №5. Консультування у різних сферах професійної діяльності
Практичне заняття №6. Психологічне консультування різних вікових категорій
Практичне заняття №7. Зміст та організація консультування з приводу подружніх проблем
Практичне заняття №8. Особливості психоконсультування клієнтів у кризових станах
Практичне заняття №9. Види моделей психологічної допомоги
Практичне заняття №10. Види запитів. Мотиви звернення клієнтів до психолога
Практичне заняття № 11. Типові помилки психологічного консультування та їх профілактика
Практичне заняття №12. Модель ефективного консультанта

Теми для самостійного опрацювання:

1. Специфіка дистанційного психологічного консультування.
2. “Важкі клієнти” та робота з ними у психологічному консультуванні.
3. Психологічне консультування з проблем сім’ї та шлюбу.
4. Психологічне консультування політиків.
5. Психологічне консультування обдарованих дітей.
6. Психологічне консультування з проблем самотності.
7. Психологічний вплив у практиці консультування.
8. Психологічне консультування подружніх пар.
9. Консультування батьків з приводу проблем і складнощів у житті дитини.
10. Шкільне консультування.
11. Консультування при переживанні втрати.
12. Психологічна допомога при розлученні.
13. Консультування тривожних клієнтів.
14. Консультування при реакціях страху та фобіях.
15. Консультування при переживанні провини.
16. Особливості консультування клієнтів, які плачуть.
17. Консультування при алкоголізмі.
18. Консультування клієнтів, які знаходяться у стані депресії.
19. Особливості консультування при суїцидальних намірах.
20. Консультування вороже налаштованих клієнтів.
21. Стан та перспективи розвитку психологічного консультування в Україні.
22. Дошлюбне психологічне консультування.
23. Проблематика та специфіка психологічного консультування у вузі.
24. Специфіка психологічного консультування на телефоні довіри.
25. Психологічне консультування з проблем ігрової залежності.
26. Проблема комп’ютерної залежності у психологічному консультуванні.
27. Практика супервізії у психологічному консультуванні.
28. “Застрягаючі” клієнти у практиці телефонного консультування.
29. Робота з людьми, які пережили екстремальні ситуації.
30. Консультування з сексуальних проблем клієнтів.
31. Психологічне консультування військовослужбовців.
32. Психологічне консультування з питань професійного самовизначення.
33. Психологічне консультування дітей-інвалідів.
34. Специфіка консультування осіб, що повернулись з місць позбавлення волі.
35. Психологічна допомога у кризових ситуаціях.
36. Психологічна допомога дітям з онкологічними захворюваннями та їх батькам.
37. Психологічне консультування керівників.
38. Психологічна допомога дитині у кризовій ситуації.
39. Консультування жертв сексуального насильства.
40. Робота з клієнтами, які мають посттравматичний стресовий розлад.
41. Психологічна допомога в ситуації подружніх зрад.
42. Консультування клієнтів із синдромом хронічної втоми.
43. Психологічна допомога в ситуації залежності від релігійних сект.
44. Консультування дітей, які постраждали від жорстокого поводження в сім’ї.
45. Консультування молодих сімей.

46. Консультування з питань психологічної готовності до батьківства.
47. Консультування при переживанні вікових криз.
48. Консультування клієнтів в ситуації міжособистісних конфліктів.
49. Труднощі у діяльності консультанта-початківця.
50. Консультування клієнтів-маніпуляторів

Приклад питань для підсумкового контролю:

1. Активне слухання та рефлексія: скарга, самодіагноз, проблема, запит.
2. Види психологічного консультування за різними класифікуючими ознаками.
3. Види та стилі ведення консультативної бесіди.
4. Відмінності психологічного консультування від психотерапії, психокорекції та коучингу.
5. Емоційні компоненти терапевтичного клімату.
6. Етичні аспекти професійного консультування.
7. Зміст консультативної діяльності в юридичній сфері.
8. Зміст консультування подружніх пар.
9. Зміст консультування сім'ї, де є проблема залежність від алкоголю.
10. Зміст психоконсультування батьків підлітків з питань вирішення психолого-педагогічних проблем.
11. Зміст психологічного консультування в управлінні та менеджменті.
12. Зміст психологічного консультування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
13. Методи опитування в практиці психологічного консультування.
14. Механізми психологічного впливу в консультативній роботі.
15. Навіювання як основу інтерпретації.
16. Особистісні якості психолога-консультанта.
17. Особливості консультативної роботи з людьми похилого віку..
18. Особливості індивідуального консультування партнерів.
19. Особливості консультативної роботи з клієнтами із суїцидальними намірами.
20. Особливості консультативної роботи з клієнтами у кризових станах.
21. Особливості консультативної роботи з невиліковно хворими клієнтами.
22. Особливості консультування "невмотивованих" клієнтів.
23. Особливості консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів.
24. Особливості консультування істеричних особистостей.
25. Особливості консультування клієнтів при переживанні провини.
26. Особливості консультування клієнтів при реакціях страху та фобіях.
27. Особливості консультування клієнтів, які плачуть.
28. Особливості консультування obsесивних особистостей.
29. Особливості консультування подружньої пари з проблеми рівності в розподілі сімейних обов'язків.
30. Особливості консультування при параноїдальних розладах.
31. Особливості консультування психолога в бізнесі та підприємництві.
32. Особливості консультування тривожних клієнтів.
33. Особливості консультування шизоїдних особистостей.
34. Особливості психоконсультування в соціальній сфері.
35. Особливості психологічного консультування батьків молодших школярів з питань педагогічної занедбаності, шкільної невротизації.
36. Особливості психологічного консультування в політичній сфері.
37. Особливості психологічного консультування у сфері реклами.
38. Особливості психологічної допомоги подружжю при розлученні.
39. Підготовчий етап консультативної взаємодії.
40. Позиція консультанта в консультативному діалозі в залежності від типу клієнта.
41. Початковий етап консультативної бесіди: знайомство, початок бесіди, розпитування клієнта.
42. Принципи консультативної роботи.
43. Процес організації консультативної взаємодії з подружжям.
44. Процес фокусування інформації.
45. Психологічна інформація як чинник впливу.
46. Психологічне консультування як вид діяльності практичного психолога.
47. Психотерапевтичний клімат консультативного процесу.

48. Роль і місце консультанта в консультуванні.
49. Складові консультативної бесіди: клієнт - консультант - проблема..
50. Специфіку психоконсультування осіб юнацького віку..
51. Структурування консультаційного процесу: особливості першої зустрічі з клієнтом.
52. Техніки зв'язування.
53. Техніки слухання : заохочення, відображення почуттів, запитання, резюме, перефразування.
54. Технологія телефонного консультування.
55. Типи клієнтів, позиція консультанта стосовно різних типів клієнтів.
56. Типові запити клієнтів психоконсультування.
57. Трансфер та опір в психологічному консультуванні.
58. Труднощі та типові помилки психологічного консультування.
59. Умови результативності психологічного консультування.
60. Характерні проблеми та особливості консультування підлітків.

Програмні результати навчання	ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПРН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності. ПРН12. Надавати психологічну допомогу особистості під час переживання життєвих і професійних криз з використанням спеціальних прийомів та методів. ПРН13. Створювати концепцію досягнення успіху у власній професійній кар'єрі. ПРН14. Розуміти природу поведінки лідерів, особливості їх діяльності та вчинків.
Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: практичні роботи , модульні контрольні роботи Підсумковий контроль: залік

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів
--	-------------------------------

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.

Залік			
Питання 1	Питання 2	Питання 3	Сума
10 б.	10 б.	10 б.	30 б.

Практична робота

п/р 1	п/р 2	п/р 3	п/р 4	п/р 5	п/р 6	п/р 7	п/р 8	п/р 9	п/р 10	п/р 11	п/р 12	Сума
46.	46.	46.	46.	46.	56.	46.	46.	46.	46.	46.	56.	506.

МКР1	МКР2	Сума
10 б.	10 б.	20 б.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90—100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80—89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома - трьома незначними помилками.
75—79		C	«Добре» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією - двома значними помилками.
65—74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» — теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60—64		E	«Достатньо» — теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.

21—59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» — теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1—20		F	«Безумовно незадовільно» — теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ВИКОРИСТАННЯ

Основні

1. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Русова В. М. Психологічне консультування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018.
2. Васьківська С.В. П'ять вимірів психологічного консультування: навч. посіб. для студентів ф-тів психології з дисципліни "Основи індивідуального консультування" / С. В. Васьківська ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. психодіагностики та клініч. психології. Київ : Ніка-Центр, 2019. 399 с.
3. Магдисюк Л. І. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
4. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування: навч. посіб. / В. Г. Панок, Я. В. Чаплак, Я. Ф. Андрєєва ; за заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2019. 383 с.
5. Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.

Допоміжні

1. Ковальова І.Б., Попова Г.В. Основи психологічного консультування: методичні вказівки для студентів усіх форм навчання зі спеціальності психологія / І.Б. Ковальова, Г.В. Попова Харків: НТУ «ХП», 2023. 55 с.
2. Основи віково-психологічного консультування : навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Основи віково-психологічного консультування» для студентів закладів вищої освіти спеціальності «Психологія» Чернівці: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 40 с.
3. Основи психологічного консультування військовослужбовців: навч.-метод. посіб. / Л. Музичко [та ін.] ; [Нац. акад. сухопут. військ ім. Петра Сагайдачного]. Львів : НАСВ, 2021. 295 с.
4. Хоружий С.М. Індивідуальне психологічне консультування у соціальній роботі: навч. посіб. / С. М. Хоружий ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ф-т психології, каф. соц. роботи. Київ ; Одеса : Фенікс, 2020. 78 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://stud.com.ua>
2. <http://www.nbu.gov.ua/>
3. <http://lib.kture.kharkov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnrb.gov.ua/

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ: Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій <https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>

Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ <https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>

- Порушення Кодексу академічної доброчесності ДУІТ є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.
- Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ. У випадках виявлення порушення реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності ДУІТ.

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбутися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ».

<https://duit.edu.ua/public-information/legal-framework/>

